

ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗМИ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ КРОЗ ВИЗУРУ ЛОКАЛНИХ САМОУПРАВА: УНАПРЕЂЕЊЕ РАДА КОМИСИЈЕ ЗА РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

У законодавној власти најважнији институционални механизми за равноправност полова су Комисија за остваривање равноправности полова Парламентарне скупштине БиХ, одбори за равноправност полова/једнаке прилике у ентитетским парламентима и Скупштини БДБиХ, као и комисије за равноправност полова у кантоналним и општинским скупштинама/вијећима¹.

Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини (ЗорП БиХ) институционалне механизме дефинише као „тијела и лица која успостављају надлежни законодавни, извршни и органи управе свих нивоа власти у БиХ ради провођења ЗорП БиХ, координисања и реализације програмских циљева из Гендер акционог плана Босне и Херцеговине (ГАП БиХ) и обезбјеђења провођења међународних стандарда у области равноправности полова”. Чланом 24. ЗорП БиХ прописане су обавезе надлежних органа, укључујући ЈЛС према којем су “дужне да преузму све одговарајуће и потребне мјере ради провођења одредби прописаних овим законом и Гендер акционим планом Босне и Херцеговине (...)”.

Закон о равноправности полова у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, број 32/10)

Неколико механизма као што су рад Комисије за равноправност полова и израда Гендер акционог плана за локални ниво (ЛГАП), препознати су као најучесталији алати на локалном нивоу, чије је унапређење и функционалност неопходно за испуњавање обавеза за равноправност полова на локалном нивоу.

Иако је циљ институционалних механизма обезбиједити стабилну и континуирану праксу унутар јединица локалне самоуправе

(ЈЛС), истраживања указују да начин на који се успостављају и дјелују комисије за равноправност полова варира од општине до општине, кренувши од поступка именовања, броја чланова/лица комисија, до њиховог мандата. „Иако је оригинална идеја комисија за родну равноправност у мониторингу да ће оне бити ‘гендер решетка’ кроз коју ће пролазити сви материјали којима ће имати приступ и коментарисати их на сједницама општинских вијећа, то се у пракси не дешава. Комисије које су мање активне и које у свом мандату имају додатне теме, као нпр. младе или људска права, имају додатно значајно умањен утицај на питања родне равноправности².

Опасност код институционалних механизма лежи у томе да када се једном успоставе, могу да постану празни системи који не доприносе конкретном побољшању родне равноправности.

Бјоркдал & Сомун Крупалија, 2018

Кључни проблеми који се идентификују кроз посљедњу деценију дјеловања механизма за родну равноправност су:

- недовољно изграђена свијест о значају и мандату рада комисије за равноправност полова;
- пуко задовољавање форме код обезбјеђивања заступљености политичких странака у саставу комисије (без критеријума претходног искуства у области равноправности полова), што често доводи до тога да многи чланови/це комисије не посједују довољно знања за испуњавање мандата. Комисије по именовању настављају да раде без јасног програма рада и без буџета за провођење активности, што у коначници онемогућава

¹ UN Women (2021). [Родни профил земље Босна и Херцеговина](#).

² Annika Björkdahl и Лејла Сомун Крупалија (2018). Алатке за локалне самоуправе за имплементацију Циља #5 (СДГ) за родну равноправност ICLD Swedish International Center for Local Democracy.

суштинско дјеловање чак и оних комисија које су активне и усаглашене с програмом ЛГАП-а.

Савез опћина и градова Федерације БиХ и Савез општина и градова Републике Српске, уз подршку Шведског савеза локалних власти и региона (САЛАР), одржали су низ радионица и консултација са четрнаест чланица из оба Савеза на тему унапређења рада институционалних механизма на локалном нивоу, а из перспективе ЈЛС и уз сагледавање тренутних могућности јединица локалне самоуправе, са следећим закључцима и препорукама:

ГЕНЕРАЛНЕ ПРЕПОРУКЕ:

- ➔ **Међузависност институционалних механизма:** функционалност једног институционалног механизма не значи аутоматско унапређење равноправности полова на локалном нивоу. Успјешност имплементације Локалног акционог плана за равноправност полова (ЛГАП) у великој мјери зависи од ефикасног рада комисије, ангажмана службеника/ца за родну равноправност при ЈЛС, те генерално од процеса интегрисања равноправности полова свим службама ЈЛС, укључујући податке разврстане по полу и родно одговорно буџетирање. Интервенцију за унапређење рада институционалних механизма, односно за њихову ефикаснију „институционализацију“ треба паралелно усмјерити на све постојеће механизме.
- ➔ **Институционализовати унутар ЈЛС механизме за родну равноправност** – значило би успоставити праксу рада и покретања рада горе споменутих алата, без утицаја вањског фактора, који је сада у великом броју случајева резултат пројеката и ангажмана организација цивилног друштва и/или међународних донатора.
- ➔ Заговарање за значај и развој ЛГАП-а, општинских комисија за равноправност

полова, службеника/ца за родну равноправност, кроз **платформу за едукацију, размјену искустава, промоцију добрих пракси и институционалну промоцију** овог приступа, кроз сарадњу са ентитетским гендер центрима и међуопштинску сарадњу.

Савез општина и градова Републике Српске и Савез опћина и градова Федерације БиХ организовали су Конференцију на тему „Препоруке за побољшање примјене алата за родну равноправност на локалном нивоу“, у децембру 2021. године. Током конференције представљени су кључни приједлози за унапређење ефикасности алата за родну равноправност на локалном нивоу.

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЈЛС:

- ➔ Заговарање за унапређење система координације унутар ЈЛС – коришћење искустава и информација о досадашњем раду у области равноправности полова на локалном нивоу – јасна систематизација службеника/це за родну равноправност и мандат комисије за равноправност полова.
- ➔ Ревизија статута о раду општинског/градског вијећа/скупштине да би комисије за родну равноправност имале приступ свим материјалима који су на дневном реду сједница општинског/градског вијећа/скупштине.
- ➔ Приликом формирања комисија за родну равноправност потребно је обезбиједити заступљеност ЈЛС и представника/ца локалних институција које су релевантне

„Јако је битно формирање комисије за равноправност полова и јако је битно да у тој комисији буду и представници невладиног сектора и екстерни чланови, као и општински одборници“, Борјанка Крسمановић, учесница СОГ програма, Општина Соколац

за промоцију родне равноправности, присуство представника/ца организација цивилног друштва које се активно баве родном равноправношћу на територији општине и експертног члана/ице.

- Укључивање и уважавање приоритетних области за унапређење равноправности полова у стратегију интегрисаног развоја јединице локалне самоуправе. Одлуке о приоритетима развоја треба да буду усклађене с анализом њиховог утицаја на питања родне равноправности у заједници, разврстане по групама које су изложене многоструким дискриминацијама (инвалидитет, доб, националне мањине итд.).
- Укључивање посебног поглавља на тему родне равноправности у годишње и друге извјештаје начелника/це те свих служби ЈЛС.
- Обезбиједити трајну финансијску подршку у буџетима ЈЛС за активности предвиђене разрађеним ЛГАП-има или плановима и програмима рада комисија.
- Обезбиједити да све службе ЈЛС буду подједнако доступне и женама и мушкарцима, те женама које су вишеструко дискриминисане (Ромкиње, жене с инвалидитетом, LBTQI).
- Користити родно осјетљив језик и недискриминаторну терминологију у свим документима и материјалима ЈЛС.
- Обезбиједити да сви статистички подаци који се прикупљају у ЈЛС (и институцијама и установама које ЈЛС или други нивои извршне власти финансирају) морају да буду исказани по полу.

ПРЕПОРУКЕ ЗА КОМИСИЈЕ:

- Састанци комисије треба да се одржавају редовно, а сваки члан/ица комисије треба да прође бар два нивоа едукације: основ равноправности полова и дјеловања на локалном нивоу, те напреднија обука о родној анализи, родно одговорном буџетирању и темама кројеним по потребама заједнице.
- Да би током свог мандата комисија дефинисала циљеве и остварила резултате, неопходно је усвајање ЛГАП-а, који представља полазни основ за провођење активности и планирање рада ЈЛС на остваривању равноправности полова.
- Заговарати успостављање годишњих планова рада и оперативне програме, уз обавезе вођења записника који треба да буду доступни.
- Комисија своје планове и циљеве дефинише на основу ЛГАП-а, а приоритетне области дјеловања на основу анализе података разврстаних по полу (запосленост, образовање, активности организација цивилног друштва, културно-умјетничке, спортске активности и др.).

„Наша искуства су мање-више, посљедњих година позитивна, наравно помака има, али још увијек има много тога да се ради у области институционалних механизма на нивоу ЈЛС. Посебно бих навела дјеловања комисије за равноправност полова, јер истраживање показује да у већини општина оне постоје само формално“, Умихана Крличевећ-Омеровић, учесница СОГ програма, Општина Добој-Југ.

- У своје планове и циљеве, поред потреба на нивоу општине уврстити и потребе за сталним развојем капацитета комисија:
 - Тражити информације о активностима и искуствима других комисија за равноправност полова, те своја стечена знања, вјештине и искуства међусобно дијелити.

- Понудити и тражити од свих институционалних механизма за родну равноправност на другим нивоима власти редовну комуникацију и сарадњу.
 - Понудити и тражити сарадњу од свих женских и других релевантних организација цивилног друштва активних на подручју ЈЛС или активних у области ЈЛС.
 - Заговарати сталну едукацију својих чланица/ова и другог особља ЈЛС (и извршних и политичких) у области родне равноправности.
- ➔ По успостављању приоритетних области дјеловања у уској вези са ЛГАП-ом и анализираним подацима, комисија заговара уврштавање плана рада комисије у буџете ЈЛС.
 - ➔ Након успостављања комисија у новоизабраним вијећима/скупштинама ЈЛС, чланови/ице из претходног сазива комисије за равноправност полова присуствују оснивачкој сједници новоизабране комисије.
 - ➔ Комисије прате приступачност материјала за све тачке дневног реда, те упозоравају предсједавајуће вијећа/скупштина ЈЛС и/или секретаре на евентуалне пропусте.

Документ „Подршка активностима унапређења равноправности полова на локалном нивоу кроз бољу видљивост рада у овој области и активну сарадњу с локалним медијима и институционалним механизмима“ припремљен је у склопу пројекта „Јачање улоге Савеза општина и градова у Босни и Херцеговини“ које проводе Савез општина и градова Федерације БиХ и Савез општина и градова Републике Српске, у сарадњи са Савезом локалних власти и региона Шведске САЛАР и стратешким партнером Шведским међународним центром за локалну демократију (ИЦЛД), те уз заједничку подршку амбасада Шведске и Швајцарске.

Посебно захваљујемо представницима и представницама ЈЛС учесницама мреже за равноправност полова на локалном нивоу:

Општина Бановићи

Град Добој

Општина Лукавац

Град Тузла

Општина Жепче

Општина Добој Југ

Општина Источна Илиџа

Општина Рогатица

Општина Вишеград

Град Градишка

Општина Лакташи

Општина Соколац

Град Зворник